

JANKOVICS JÓZSEF

A magyar halandzsa első lépései

Mészöly Miklós gyakran alkalmazta írásaiban a hangulatfestő, korjellemző, szituációba helyező, vagy a helyzetet felidéző régi magyar szavakat, különös hangzású neveket, korábbi évszázadok ismert vagy ismeretlen szerzőitől származó szintagmákat. Kedvvel és jelentős esztétikai haszonnal élt a más művekkel való intertextuális kapcsolatteremtés technikájával, egyes, számára valamilyen prózapoétikai vagy retorikai szempontból kiváló megoldás, odakínálkozó szövegegység átvételével, célirányos felhasználásával. Thomka Beáta és munkatársa, Nagy Boglárka a rendkívül alapos, nagy filológiai erudícióval és hatalmas, kitaró munkával, erős felszánással meg ügyszerető szorgalommal sajtó alá rendezett *Műhelynaplók* révén bőven szolgáltatott anyagot ennek bizonyítására és illusztrálására. (Mészöly 2007)

Az alábbi szövegekkel-variánsokkal Mészöly Miklós munkássága, alkotói módszere előtt is szeretnék tisztelni ezzel a rendkívül zamatos székely és baranyai tájszavakból és talán kicsavart értelmű, valódi jelentés nélküli, vagy azt módosító, szóutánzó leleménnyel előállított álszavakból összerakott, játékos, halandzsa-típusú nyelvi szöttes bemutatásával. Első szövegünk előde valamikor a XVII–XVIII. század fordulója környékén keletkezhetett, mert lejegyzése, amint az a szöveggörnyezetből megállapítható, valamikor a XVIII. század negyvenes éveiben történt.¹ Egy szövegcsalád viszonylag korai tagja lehet, erre a kurucok említése enged következtetni. Valószínűleg egy kérvény, beadvány stílusparódiája lehet; a lelőhelyi kontextusból még arra is gondolhatni, hogy esetleg iskolai feladat volt, egy fiktív instantia: a kérvény paródiája. De az is elképzelhető, hogy a diákok kedvtelésből másolták le a nekik megtetszett játékos, furcsa hangzású, humoros hatású, rejtett (erotikus?, politikai?) utalásokat, esetleg a számukra sem

¹ Jelzete: Magyar Országos Levéltár, Patai család levéltára, P 535, 52. cs., másolatok, versek.

minden vonatkozásában megértett szöveget. Az első változatok nagy valószínűséggel székely nyelvjárási közegben születtek, amelynek egyes szavait a későbbi másolók nem értették, vagy nem tudták a kéziratot kibetűzni, s az így keletkezett hiatusokat, értelmezői bizonytalanságot saját nyelvjárásuk szavaival, vagy egyéni szóeleményeikkel töltötték ki, illetve próbálták közömbösíteni. Jóllehet az egyes változatok közös elemeket is tartalmaznak, ugyanakkor megfigyelhetők jelentős nyelvi és tartalmi eltérések is. Terjedésük módjáról és közkedveltségükről beszédesen vall az a tény, hogy a *Székely instáncia* második változatát egy régebbi kéziratról olvasták fel az 1848–49-es szabadságharc katonái, s Csányi Dániel tüzérőrnagy jegyezte le, de már ő is szükségesnek érezte hozzáfűzni az élől szóval adott kommentárt: a szómagyarázatokat is. A harmadik változatot Szemere Pál másolta egy régebbi kópiáról, s juttatta el Horvát István történésznek, aki 1810-ben meg is jelentette. A *Baranyai embernek instáncziája Földes Urához* teljesebb variánsának leírója szintén mellékel a szöveg pontosabb megértése érdekében szómagyarázatot. Ezeknek nyelvi megbízhatóságával itt nem foglalkozom, nem is céлом, nem is értek hozzá, valószínűleg az edzett nyelvjáráskutatóknak is több-kevesebb gondot okozna. Ám azt én is sejtem, hogy a kommentátor nem is mindig a megfelelő magyarázatot adja, illetve, hogy a megmagyarázott szavak bújtatott egyedi, alkalmi jelentést is hordozhatnak, más szövegkörnyezetbe kerülve egészen mást is jelenthettek. A szómagyarázó időnként mintha a nyelvjáráson kívülről szólna bele a „megfejtésbe”. Egy részük valószínűleg nem autentikus. Mindenesetre a „kérvények” nyelvi értékét jól tükrözi, hogy a *Nyelvőr* című folyóirat mindjárt az első két évfolyamában közölte őket. (Géresi 1872, illetve Géresi 1873. A kéziratokat Lugossy József juttatta el a közlő, illetve az Akadémia könyvtárába.) Azzal a szerkesztői megjegyzéssel, hogy az érdekes szövegeket különösképpen ajánlják az ormánsági gyűjtők figyelmébe. (Az Ormánságtól nem túl messze született Mészöly bizonyára hasonlóképpen felfigyelt volna rájuk, vagy sajátjának érezte volna őket.) A baranyai származású szöveget a második közlés némileg hosszabb változatban újraközölte, itt most ezt idézem.

Az írásk módjáról a szövegeket közreadó Géresi Kálmán nem tesz említést.

Pedig valószínűleg a halandzsza típusú szövegek egyik korai előfordulásáról lehet esetükben szó. Az ilyen jellegű nyelvi játékok általában a paszkvillusokban, a „felfordult világ”-versek valóságot fejtőképző képességében, az idegen nyelv és a magyar keveréséből született ún. „makaróni versekben”, az iskoladrámákban, dráma-betétekben szolgáltak a humor forrásául. Szerepük a beszélgető partner kicsúfolása, lóvátétele, a nyelvi- és helyzetkomikum előidézése volt. Máskor a szereplő műveletlenségét volt hivatva jelezni.

Az itt közölt parodisztikus jellegű szövegek mind szintaktikai, mind lexikális megoldásokat alkalmaznak, van, amikor jelentés nélküli álszavakat, de a „nyelv fonémáinak tipikus következési valószínűségeit pontosan leképező jelhordozókat hoznak létre”.² Más esetekben önmagukban is jelentéssel bíró szavakból állítanak össze „álmondatokat”, vagy a parafrasztikus halandzsák kívánalmainak megfelelően a mondatok értelmeseek ugyan, de szövegösszefüggésük megsemmisíti a jelentést.³

Ám az is lehet, hogy az összöveg eredetileg székelycsúfolónak készült, amelyben a székely nyelv volt a gúny céltáblája. Ahogyan Horvát István is megjegyezte a szöveghez fűzött kommentárjában: „... némely régi magyar levél, melyet vagy székely írt, vagy, ami hihetőbb, a székely beszéd szerént másvalaki csintalanságból készített.”

A régi magyar irodalomban nem sok halandzsaszöveget ismerünk, de azokat hangsúlyos helyeken. A folklór ráolvasásai, varázsszövegei tartalmazhattak különféle titkos értelműnek, szakrális vagy éppen pogány üzenetnek szánt, a beavatlan számára különös fonémakapcsolatokat. Ilyenekre ismerhetünk még a regősénekek refrénjeiben – „de hó reme róma” –, a táncréjájában és a kiszámolóokban. (Gondoljunk, ezúttal, ne Kumria, rác apácára – persze, őrá is, mindig – hanem saját gyermekkorunk máig bennünk csengő, értelmetlen szépségű kiolvasóira.) Balassi *Szép magyar komédiájában* Sylvanus és juhásza, a parasztember (azaz együgyű) Dienes dialógusában már a halandzsa érettebb formájának csírája fedezhető fel.

Sylvanus: Nem nevezé-é meg az legént?

Dienes: Meg, de nem jut eszembe. Bestye, ki csudás neve vagyon!

Sylvanus: Talám Bereck?

Dienes: Nem az.

Sylvanus: Damon?

Dienes: Az ördögöt Damar!

Sylvanus: Talám Celsus?

Dienes: Mégsem az, magasabb annál is!

Sylvanus: Menalca?

Dienes: Annál is nagyobb!

Sylvanus: Hát Corydon?

Dienes: Az sem.

² Fónagy Ivánnak *A költői nyelv hangtanából* című művét (Bp., 1959.) idézi Szerdahelyi 1995: 131.

³ Uo., 132–133.

Sylvanus: Talám Alfesibeo, mert nálánál többet nem tudok, azki olyas volna!

Dienes: Az, az, az. Alfesipoló!

(Balassi, 2004: 316.)

Egy, valószínűleg jogosan Gyöngyösi Istvánnak tulajdonított drámában, a *Florentinában*, vagy más címmel *Igaz barátságnak és szíves szeretetnek tükörében* hasonló szituáció fordul elő:

Ambrús: Mitsoda hírt hoztál? Mond-el tsak azomban.

Demeter: Nem mást, hanem amint állok a suttomban,

Mind tsak azt beszéllek némellyek magokban,

Ha eszembe jutna valami azokban.

Úr Isten, hogy mondák, Pri, Phi, Philosténes.

Ambrús: Tudom, tudom, Koma, a fejtős tehenes.

Demeter: Nem fejtős tehenes, hanem Philostenes.

Ambrus: Az a', koma, az a' minapi tejfeles.

(Gyöngyösi, 1914: 361.)

Amade László a XVIII. század közepén már a mai értésünk szerint is valódi hangzsa-verset írt:

Lila moja Lila,

Rosto mila,

Lila moja Lila,

Rosto mila,

Lásé, gásé, burenda,

Hipp, hopp sza sza merenda,

Reverenda.

Csiri csaré lá, lá,

Falala,

Csiri csaré lá, lá,

Falala,

Hochus, pochus effeta,

Hajsza csaré staffeta,

Pekna Beta.

Hej sza sza hopsza,

Hopszasza!

Hej sza sza hopsza,

Hopszasza!
Czinezi, finczi zaicsek,
Kacsó, csacsó szlovacsek,
Búm, búm noscsek!

Dinom, dánom babcsek,
Hum noszcsek,
Dinom, dánom babcsek,
Hum noszcsek,

Lirum, lárum húszlicska,
Hundér bunder dudicska,
Pi vinecska!

Dini, dini, Mimi,
Rimini,
Dini, dini, Mimi,
Rimini,
Terczi, ferczi enónó,
Glágla, glúglú palenó,
No koleno!

Heje, húa moja!
Luluja!

Heje, húa moja!
Luluja!

Striki straki fióki,
Tri vitri articsoki,
Csiki csóki.

Mivel ezt senki ne ercse,
Igy senki szívét ne sércse,
Mivell tiszta bolondság,
Es csupán csak nyájosság,
Csak úgy véllye.

Ki pedigh eztet meg fejtí,
Bizony elméjét meg ejtí,
Az mint curiosus lesz,
Ollyan jutalmat is vesz,
Rosz munkát tesz.

Természetesen a vers másolóí, nem „értvén” a szöveget, vagy nem tudván azt mindenütt elolvasni, „rontottak” rajta, illetve, kreatív szerzőtársnak szegődve, nekik tetszőbbre alakították a sorokat. A *Pater Vitus verseskönyve* a 3. sort *larse, garse, burendá-ra* változtatta, a 8.-at *Horkus, porcus, efetá-ra*, 15.-ből *Bumbum mestsek* lett, a 17.-ből *humno szektsek*, a 19–20.: *Hinder, bunder, haditska – patvaritska*. A 21.-től a 23.-ig: *Dini, dini, vini, nini trestsi, Tertzieno nonono*.

Amint az jól látszik, a szerző és a másoló is hasonló módon járt el: egyaránt élt a makaróni-vers lehetőségeivel: szlovák, vagy „szlovákosan hangzó” szavak, esetleg mindkét nyelvből egy-egy értelmes szó közbeiktatásával a különféle, számunkra (de valószínűleg a kortársak számára is) megfejthetetlen, hangutánzó-, indulat- vagy hangulatfestő szavak révén. Ez már tudatos műköltői lépés a magyar halandzsa fejlődésének útján.

A modern költő azonnal fel is fedezte a szövegben a „fordítás” lehetőségét. Ezzel a kör bezárult. Tőzsér Árpád bravúros „átültetése” nem véletlenül, ám annál szellemesebben *Rokokó csizma az asztalunkon* cím alatt közölte a makarónihalandzsa parafrázist:

1.

Lila

Kedves Lilám,

Lásé, hopp sza sza merenda,

Reverenda.

2.

Csiri, csaré, lá, lá,

Falala

Hochus pochus Effeta!

Hajsza csaré staffeta

Szép Bözsike.

3.

Hej sza sza hopsza

Hopszasza!

Cinci, finci nyulacska,

Kacsó csacsó szlovákoeska

Búm! Búm! az orra.

4.

Dínom dánom Babcsék (lyukasgaras?)

Húm (hallgat) az orros.

Lírum lárum a hegedű,

Ireg-morog a duda

Idd a borod.

5.

Dini dini Mimi

Rimini,

Terczi, fercki en-ó-ó

Gláglá, kortyold a pálinkát

Térdre!

6.

Heje huja az enyém!

Luluja!

Szarka-fióka fröccsentése

Articsóka három szellentése

Csiki csóki.

(Amade 2004: 162–163, 415–416.)⁴

Mind az instanciák halandzsaszöveg variánsai, mind a vers textusának változásai, szándékos vagy véletlen módosulásai látványosan mutatják a *népköltészet* működési mechanizmusait. Mindezt tetézi, hogy a második székely instancia záró mondata a kemény körte megpuhításáról és elfogyasztásáról egy Hermányi Dienes József-anekdota csattanóját rejti magában: egy falusi szász a maga egyszerű fiától igen szép körtéket küldött a brassai bírónak, hogy a fia is bátorodnék, no meg a bíró is jobban megismerné őt. Gondolkozik útközben erősen a legény, hogy miként tudná a legjobban beajánlani a gyümölcsöt a bírónak. Végül e szavakkal kínálta neki „szász” nyelven: „Apám Uraságnak körtvét küld; olyan jó, hogy ugyan elolvad az uraságod szájában, mint a szar.” (Hermányi Dienes 1992: 190.)

Ami viszont a *műköltészetet* illeti, Tözsér Árpád „fordítása” pedig nem jöhetett volna létre Karinthy, Weöres, vagy a neoavantgárd, a vizuális és az akusztikus költészet halandzsatechnikái nélkül.

⁴ A kritikai kiadásban az első strófa mellé írt R betű alapján a versszakok első két sorát megismételtem.

Székely Instancia I. Az erdélyi székelyek instanciája
tekintetes Széki Teleki Grófhoz
Instantia Siculorum Transilvanorum ad Illustrissimum
Comitem Teleky de Szék

Mi, Tsikban, Szöködben lakosok, Benedek Andorjás, alázatosan könyörgünk Irgalmasságodnak, Uraságos Urunk!

A zöld kokány vatzkorfa alatt ellapúlt, rút, varasbéka kurutz kölykök midőn ott egy ottan, a helyen, a helyben, a tziher mellett, a pónkon, a szállólyében szán-togatnánk, mind addig lappongottanak a varas kurutzok, míg egyszer hejzánk jövének. Az edjik makats sarig ginirát, a dolmányban való hegedűs egy fokosnyelű bongós késsel ki találá a bontzomból tsafarni a vért, a másik, egy istompolyos, helybül pergő természetű, előszökellék, megnyalintá a vagoványval a tenyere-met is, hever maggal általköpte a puffantóvasbúl, és egy nagy asszú hosszú fával, mint egy karatson gernyejével úgy megsalítá, hogy még most is rajtam a pillantya. De mind addig katlattak, kajdár-gottak a varas kurutzok, hogy megtsiptenek ket-tőt bennünk, süvöltyünket, tsatakás kanunkat mindet (?) el hörgölték, nem tudjuk már, honnan igyanak a pest alá lapúlt ifjak, a pulyák. Azért Irgalmasságod tekint-sen alá a hillyábúl, és ezeket a rigolyás kölyköket hutsorittsa meg, ne rigolyás-kodjanak többé rajtunk, és azért való méltó büntetését el ne holylattya. Ha a Fe-leségünk szittyol, szattyol, holdas kenyereket süttetünk és azokat Irgalmasságod-nak szottyantyuk. Ászaléknak pedig jó fazékkal kattzot is készítünk, és egy gyümöls tálban bonaggyát (?) és kaukszát (?) is szerzünk. Mi pedig, hütösök, küldünk Irgalmasságodnak szép kövér lesberegeket (?), nádi kutyo, toportyánfé-reg bőroket, lántz... tapsifülest. Annakfelette azt is akarjuk Irgalmasságodnak jelenteni, hogy ezen kajdárkozásban István ...mengit (?) Pap László özvegyének is, terepen kitörték a lábokat. Ezen dologrúl satisfactiót kérünk Irgalmasságodtúl. Edjik két tsobán ökörrel, a másik pedig egy szürke szőr hintóval, nyugalom tükestül (?) edjütt meg sinkeli Irgalmasságodat. Mindezekre irgalmas választ vá-runk Irgalmasságodtúl, Uraságos Urunk.

*(A nehezen olvasható, néhol láthatatlanná vált szöveg hiányát három ponttal, a bi-
zonytalan olvasatú szavakat kerek zárójel közé tett kérdőjellel jelöltem. Hangsúlyo-
zom, hogy nem nyelvészeti szempontból kívántam a szöveget kiadni és értelmezni,
ezért nem is törekedtem a székely dialektus szavai jelentésének azonosítására. Ahol
ez mégis sikerült, azok is bizonytalanok, de szótárilag igazolható használatuk; ak-*

tuális jelentésükért azonban nem mernék jótállni, annak meghatározását szakemberre bízom. Amely szavak jelentésére a másik szövegekhez csatolt magyarázatban található közel egykorú értelmezés, azokkal itt nem foglalkozom, bár némelyiküknek vélhetően nem azonos a jelentésük: kokány = nagyon savanyú; tziher = cserjés; pónk = halmocska, dombocska; hejzánk = hozzánk; istompolyos = támfás; bontzomból = combomból, esetleg: hajamból; csafarni = facsarni; asszú = száraz; gernyejével = kiszáradt fával; katlattak = kerestek, kutattak; kajdargottak = kódorogtak, kísérgettek; süvöltyű = fúvós hangszer, síp; pest alá = kemencesutba; hillyábúl = hiúból, padlásról, fentről; rigolyás = ellenszenves, utálatos; ászalék = aszalt gyümölcs, -leves; sinkeli = ajándékozza.)

Székely Instancia II.

Csikben Zsögödben lakó Benedek Andóriás Uram! Jelentjük Kügymednek irgalmasságos uram: hogy midőn a cziher mellett a szék dögában szántónánk, ama vaczkorfa mellett ellopult varos béka rigulyás kurucz kölykök addig csotlának-botlának, amíg reánk tanálának, az egyik sári ganarád hegedűs formájú, bonhos nyelvű késvel, másik egy puffantó vasval, a harmadik olyan vesszecskevöl, mint a karácson környékő. Az első a bonhos nyelvű késvel a tenyerembő kicsoszintá a vöröskét, a második a puffantó vasval úgy megrittyente, hogy mindjárt leesém, a harmadik a karácson környékével úgy meghunyoríta, hogy a nevemet is elfelejtém. Ezzel meg nem elégedének, haza menének, kancsóinkat a szegről mind lehergedék, hogy a pes megett ülő fiaink már nincs miből igyanak.

Azt is jelentjük Kügymödnek, irgalmasságos uram! hogy a dombon dúdoló szent János agara a juhainkat mind elszaggatá; Anganet leányom megőrzé, a lófüttyet meghegyezé, a lófütty megcsoszték-botlék, Anganet leányom lehömpölyödék s kitörék a lába.

Kérjük hát Kügymödet, irgalmasságom Uram! tekintsen reánk a magasból a ponkra; hutyorítsa, rittyentse meg kulyakjával azokat a varasbéka kurucz kölyköket.

Egy kevés vaczkort is hoztunk Kügymednek, irgalmasságos Uram! kemény biz az, mint az Isten nyila, de tege Kügymed az ágyo számájábo, ott megdühödik, s úgy szopogathatja, mint a sz...t.

(Találták Turi József Fiscalis Director levelei közt.)

NB. ehhez élőszóval adott némi commentár: cziher (bokor), rigulyás (ráncos),

ganarád (nadrág), bonhos nyelvű kés (kard), puffantó vas (csákány, fokos), vöröske (vér), pes (sut), Anganet (Ágnes), lófütty (csikó), meghegyezé (ráült), hiu (ház héja), ponk (földpad a ház előtt) stb.

Fent jelölt régebbi kéziratról olvasták a szabadságháború idején (1849) egy tábori körben; ugyanakkor ugyanott, diktálásra róninal (sic!) tárczájába jegyzette Csányi Dániel, egykori honvéd-tüzérőrnagy.

A közlő, Géresi Kálmán megjegyzése: (Szerfelett megrongált s betoldozott szöveg. Hogy a „hódos kenyér szity-szotylásáról és senkeléséről” stb. szülő pont alkalmasint esetleges tévedésből maradt csak ki az „Egy kevés vaczkort is” elől, igen valószínű és sajnálandó a variánsért.)

Székel Instácia III.

Midőn szántogatnánk ott a jétón, fenn a ponkon, a tziher mellett, két lapibéli rigulyás kölykök reánk találának. Egyik olyan sárig tzideles szabású, ganarád dolmányos; a másik pergő természetű. Egyik a vágorványával úgy meg töpé a kulyakomat, a másik puffantó vasából heves magvával úgy megvanyalintá a vajnyokomat, hogy még most is látszik a pillantja. Mind addig tsöklötenek, boklottanak rittunk, míg nem minden apró tsikorgás kannunkat öszve nem tsöklötték, boklották, úgy, hogy nincs már miből igyanak a Pest alá lapuló apró posadékok. – Azért alázatosan esedezünk magosságod előtt, édes uraságos Uram! Hogy ezeket a rigulyás Kurucz kölyköket hutyorítsa meg egy kétágú huttyolóval, mint valami parasinával. Anyánk szityol, szotyol, hódos kenyeret süt, magosságodnak is szottyant egyet. Azonkívül egy kanbogár hájjal és egy tavalyi bodatstsal megsinkeli magosságodat. Ezzel maradunk stb.

(Horvát Istvánnál, Szemere Pál másolata után.)

A közlő hozzáfűzi még Horvát István történész véleményét a Pest szó jelentéséről és a forrásról: (Pest = kemencze név magyarázatául van említve „némely régi magyar levél, melyet vagy Székel írt, vagy, ami hihetőbb, a székel beszéd szerént másvalaki csintalanságból készített... Közlöm ezt úgy (hogy a benne találtató szovak el ne vesszenek), amint nagy reménységű s tudományú Szemere Pál barátom ezt egy régi Copiából számomra leírta.”

Pest szabad királyi városnak régi Ofen német nevéől. Értekezik Horvát István, a Pesti fő iskolánál Praesidiális actuarius, és az Országbírói hivatal Secretariusa. Pesten, Trattner Mátyás betűivel, 1810. 8. r. 48–49-dik lap.

A Baranyai embernek Instáciája Földes Urához

Mi, Siketben lakozó Kelemen István és Fenekes Ambrús alázsan supplicálunk Magasságodnak, édes Uraságos Urunk, amidőn mi szántanánk ott a Gyéton, fenn a Tompon, a Tzier mellett, két lapi béli Magyar Országí regulás kurutz köjkök, reánk találának, az edjik olyan sarik tzedele szabású, gránát dolmányu. A másik p(ör)ge természetü, nyalka ábrázatú, az edjik vágorványával által töpé a kujukumat, a másik ismét puffantó vasából heves magvával meg vanyalítá a vajnokomat, u(gy) h(ogy) most is meg látszik a pillantya. Mind addig csetlénk, botlánk, rittunk apro tsikorgos Kanikainkat, mind el tsötlék botlák; u(gy) h(ogy) már nincsen miből igynuk a Pest alá lapult apro poshagyékok. H(ane)m alázsan supplicálunk Magasságodnak, édes Uraságos Urunk, hogy hutyorítsa meg azokat a lapi béli Magyar Országí regulás kurutz köjköket, egy kertalg forma hutyullóval, m(i)nt v(ala)mi parsinával, Anyánk szityel szotyol, hodos kenyereket p(e)rgő magasságodnak is szottyant edjet. Emellett egy kanbogár hájjal es edj tavaji botottsal (me)g sikelli magasságodat, édes Uraságos Urunk.

(A Magyar Tudományos Akadémia Kézírtatárába beküldött XVIII. századi eredeti jegyzékből.)

A szöveghez tartozó egykorú, eredeti magyarázat, kulcs: „*Explicatio. Clavis: Tzier: folyó víz. Lapibéli: Magyarországi. Regulás kurutz köjkök: katona. Töpe: által üte. Kujuk: könyök. Puffantó vas: puska. Heves mag: srét. Vanyalittá: Lütte. Vajnok: ágyék. Pillattya: vara. Rittunk: rajtunk. Tsetlék botlák: eltördelék. Kanika: korszó. Pest alá lapult poshagyékok: sutban ülő kis gyermekek. Hunyorítsa: fenyítse. Vagorván: kard. Pársina: suhogó. Hodos kenyér: fejér kenyér. Kan bogár haj: méz. Szityel: szítál. Szotyol: dagaszt. Pergő: süt. Bodots: tavalyi borjú. Meg sikelli: ajándékozza. Retye, iskála: lajtorja. Kövedel: Hordó, akna. Kagyilló, Posa: Tsiga. Horháts: út. Bontz: comb. Babitsa, Pertsoka: kopasz madárfi. Bikla: Pendel. Bazdura: gatya. Tsitsó, Tóka: István. Baszárka: tarisznya. Kanyara: himlő. Kurugla: szénvonó. Bekeketske: snef. Mona: malom. Eha: gyomor. Gyaratás: rostálás. Merkőcze: murok.”)*

A közlő megjegyzése: (Corrupált szöveg. – Látnivaló, hogy a „Magyar Országí” két ízben is a magyarázó Scholionokból csúsztatott be.)

Baranya vármegyeiek instantiája

Mi, Süketben lakó Baranya vármegyeiek, midőn szántogatnánk a Hötzön, reánk ütének némely rigulás kölkök, akik öltöztenek vala Czedelin szabás veres dolmánykákba; ezek bennünket annyira megözüének-bözüének, egyik a vágormányával megványolítá a jobb vállamat, másika a puffantójának seres (heres?) magvával által pöké a hurjáromat, úgy, hogy még most is látszik a pillantja. Annakokáért alázatosan subscribálunk Magasságtoknak, hogy ezen rigulás kurucz kölköket némely Karátsony körmével hucsorítsa meg. Mi is annak fölötté azt igérjük, hogy ha Anyánk szityo szotyot hódas könyeret süt, Magasságtoknak egyet szóttyant. Annak fölötté egy kanbogárnak hájával is megsingörli Magasságtokat.

(A XVIII. századból. A Nemzeti Múzeum Kézirattára, ma Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Fol. Hung. 129. Pasquillusok.)

Felhasznált irodalom

Amade László

2004 *Amade László versei*, sajtó alá rendezte Schiller Erzsébet, Ajkay Alinka, Bp., Balassi Kiadó, (Régi Magyar Költők Tára, XVIII. század. VII. (Sorozatszerkesztő: Bíró Ferenc.)

Balassi Bálint

2004 *Balassi Bálint Összes Művei*, sajtó alá rendezte és a jegyzeteket összeállította: Kőszeghy Péter. Bp., Osiris Kiadó.

Géresi Kálmán

1872 *Baranya vármegyeiek instantiája*. (A XVIII. századból), Géresi Kálmán közlése. Nyelvőr, I, 1872, 428–429.

Géresi Kálmán

1873 *A Baranyai instantia párjai*, Géresi Kálmán közlése. Nyelvőr, II, 1873, 223–227.

Gyöngyösi István

1914, *Gyöngyösi István Összes Költeményei, I*, közzéteszi Badics Ferenc, Bp., A M. T. Akadémia Könyvkiadó-Hivatala.

Hermányi Dienes József,

1992 *Hermányi Dienes József szépprózai munkái*, sajtó alá rendezte, az előszót és a jegyzetek írta S. Sárdi Margit. Bp., Akadémiai Kiadó–Balassi Kiadó. (Régi Magyar Prózai Emlékek, 9. Sorozatszerkesztő. Tarnai Andor.)

Mészöly Miklós,

2007 *Műhelynaplók, a szöveget gondozta*, sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta Thomka Beáta és Nagy Boglárka. Pozsony, Kalligram.

Szerdahelyi István,

1995 *Irodalomelméleti enciklopédia*, Bp., Eötvös József Könyvkiadó.